

Kovács Eszter

Pázmány Miklós és Olomouc

A jezsuita rend történetírói nagy szeretettel írnak egykori diákjukról, Pázmány Miklósról, Pázmány Péter unokaöccséről. Prágában a strahovi premontrei kolostor könyvtárában őrzik Johannes Miller *Historia provinciae Bohemiae Societatis Iesu* című kéziratos munkáját, melyben a szerző a jezsuita rend történetét dolgozza fel 1723-ig, a saját koráig, három könyvben. Ezt később kiegészítette általános rendtörténeti adatokkal, egyes kiemelkedő jezsuiták életrajzával, illetve átmásolt több, általa fontosnak tartott régebbi forrást. A teljes művet a prágai Nemzeti Könyvtárban őrzik. A strahovi kézirat három könyvből áll. A harmadik 18. fejezetében az olomouci kollégiumról ír. Itt emlékezik meg Pázmány Miklós adományáról, amellyel az olomouci jezsuita kollégiumot támogatta: „Pázmány Miklós mielőtt a római noviciátusban tanult volna, az olomouci étkező nyomorúságos állapotán megkönnyörülve, a felújításra 3500 aranyat adományozott, ebből a pénzből épültek a kőépületek, az ebédlő, a könyvtár és a magtár.”¹ Miller tehát elég szűkszavúan ír Pázmány Miklósról, csak az adományozás tényét említi, és az adományozott pénzösszeg sorsát.

A cseh jezsuita provincia másik történetírója, Johannes Schmidl sokkal részletesebben ismerteti az adományozás körülményeit. Szerinte Pázmány Miklós nemcsak előkelő származású, hanem igen tehetséges, szorgalmas és erényes fiatalember is volt. Tizenhét éves korában a jezsuita rendbe kívánt lépni. Édesanyja, mostohaapja, barátai ezt ellenezték, mert katonai pályára szánták. Végül III. Ferdinánd császár személyes közbenjárására édesanyja is beleegyezett, hogy fia jezsuita legyen. Mielőtt elindult volna a római noviciátusba, vagyonával segíteni akarta az olomouci kollégiumban maradó társait, ezért 3800(!) aranyat adományozott az ebédlő felújítására és bővítésére. Ebből a pénzből épült az új ebédlő, a könyvtár, néhány egyéb helyiség és a magtár, de az építkezések csak 1641-ben kezdődtek. 1642-ben a svéd támadás miatt a munkálatok egy időre abbamaradtak. Pázmány Miklós később családja kérésére kilépett, de morvaországi javait elfoglalva továbbra is támogatta a rendet, és jezsuita misszionáriusokat hívott birtokaira.²

¹ MILLER, Johannes, *Historia provinciae Societatis Iesu*, Strahovi könyvtár DG III 19 Liber 3, numerus 18. Mivel a strahovi kézirat lapjai nincsenek megszámozva, a továbbiakban is a könyv és a fejezetszám megadásával hivatkozom adataira.

² SCHMIDL, Johannes, *Historia provinciae Bohemiae Societatis Iesu* IV (Prague 1759) 534-537.

Pázmány Miklós életrajzát ismerve bőkezű adománya nem meglepő. Családi hagyományai, neveltetése és birtokai révén több szállal kötődött az olomouci kollégiumhoz.

Pázmány Miklós 1622-ben született a Bihar megyei Panaszon. Nagyon korán, 1627-ben elvesztette édesapját, és nagybátyja, Pázmány Péter esztergomi érsek lett a gyámja. A bíboros 1628-ban megírta első ismert végrendeletét, melyben morvaországi birtokait, az előző évben vásárolt Litenčicét és tartozékait unokaöccsére hagyta, azzal a kikötéssel, hogy nem idegenítheti el azokat, és ha utód nélkül halna meg, vagy elhagyná a katolikus hitet, a birtokok jövedelméből magyar papnevelő intézményt hozzanak létre. Kijelölte unokaöccse gyámjait is.³ 1637-ben újabb végrendeletet készített, melyben a később megvásárolt Vsetín birtokot is Pázmány Miklósrá hagyta. 1637. február 17-én kelt levelében úgy intézkedett, hogy Pázmány Miklós a birtokokat nem adhatja el, csak élvezheti javait. Halála után, ha nincs fiú örököse, rokonai, Naményi János és Solymosi Péter kapják, ha ők is örökös nélkül halnának meg, vagy elhagynák a katolikus hitet, a birtokok szálljanak az esztergomi érsekre és a káptalanra. Ebből a vagyomból hozzanak létre Olomoucban magyarországi diákok számára papnevelő intézetet a jezsuita rend irányítása alatt, a bécsi Pázmáneum mintájára.⁴ E két birtok jövedelme elég volt Pázmány Miklós jövőjének biztosítására. 1636-ban nagybátyja érdemeiért grófi címet kapott, és felvették a cseh főnemesek sorába.⁵

Pázmány Péter gondoskodott unokaöccse taníttatásáról is. Grácban végezte a grammatikai, majd Nagyszombatban a szintaxista és poétikai osztályokat, azután Bécsben tanult tovább.⁶

Számunkra a legfontosabb az olomouci egyetem, melynek 1637-8-ban volt diákja, és Püsky János, a későbbi kalocsai érsek felügyelete alatt végezte tanulmányait.⁷ Pázmány Péter maga is évről évre küldött Olomoucbra magyarországi diákokat. Jó barátságban volt Franz Dietrichstein püspökkel.⁸ Mivel birtokai is itt voltak, és az egyetemen magas színvonalú képzés

³ HANUY Ferenc, *Pázmány Péter összegyűjtött levelei I-II* (Budapest 1910-1911) 689-691.

⁴ JANKOVICS József, *Pázmány Péter ismeretlen végrendelete 1637-ből*, in *Magyarságtudományi Forrásközlemények* (2004) 66-67.

⁵ JENEI Ferenc, *Pázmány Miklós veszprémi főkapitány*, in *Veszprémi Múzeumok Közleményei* (1963) 161.

⁶ JENEI 161. VARGA Júlia, *Magyarországi diákok a Habsburg Birodalom kisebb egyetemein és akadémiáin 1566-1789* (Budapest 2004) 74.

⁷ JENEI 161.

folyt, unokaöccsét is ide küldte, emellett valószínűleg a cseh nyelv elsajátítása is célja lehetett az olomouci tanulmányoknak.

Pázmány Miklós nagybátyja halálakor (1637) Olomoucban tartózkodott. Ekkor megörökölte Pázmány Péter minden morvaországi birtokát: Litenčice mellett az 1627-ben megvásárolt Chvalnovot és Chvalkovicét, és 1634-ben szerzett Vsetínt is. Pázmány Miklósnak tehát 1637-ben jelentős öröksége volt, de csak Vsetínt és Litenčicet vette át, a többi 1642-ben átengedte mostohaapjának, Ūrményi Jánosnak.⁹

1639-ben felvételét kérte a jezsuita rendbe, és Rómában folytatta tanulmányait,¹⁰ de hamarosan kilépett. A jezsuita katalógusokban 1642-ig megtaláljuk a nevét, mégis valószínű, hogy már Rómában kilépett a rendből.¹¹ Rómából hosszabb időre Párizsba ment, ahol pazarló életmódja miatt jelentős adósságokat halmozott fel.¹² 1642-ben a gráci egyetem bölcsészkarán tanult,¹³ majd még ebben az évben feleségül vette Hetesi Pethe Rozinát, Jakusits György özvegyét.¹⁴

Pázmány Miklós párizsi éveit katonai pályára lépett. 1648-ban a pápai, majd a veszprémi vár főkapitánya lett.¹⁵ Tovább gyarapította morvaországi javait. Megvette Veseli nad Moravou uradalmat, Lišent és Sokolnicet. Egy ideig birtokában volt Ivanovice és Hane is, sőt több falut alapított (Nový Mikulášov, ma Mikulůvka, Zděchov, Bystřička, Hroznkov), és magyarországi telepésekkel népesítette be ezeket.¹⁶ Vsetínt azonban, Páz-

⁸ Franz Dietrichstejn (1570-1636) a 17. századi katolikus megújulás egyik vezéralakja volt Morvaországban. 1599-től olomouci püspök, bíboros. 1608-tól 1611-ig közvetítő szerepet vállalt II. Rudolf és testvére, Mátyás főherceg között. 1618-ban rendi felkelés kirobbanása után mindent megtett, hogy Morvaország hűséges maradjon II. Ferdinándhoz, ezért amikor 1619-ben Olomoucban és Brnoban is kitört a felkelés, ideiglenesen el kellett hagynia Morvaországot. A rendek fehérhegyi veresége után a katolikus hitélet fellendítése érdekében újabb plébániákat és missziós állomásokat alapított. Az ő támogatásával jött létre az opavai, holesovi, znojmoi, jihlavai és kroměříži jezsuita, uničovi, kroměříži és žďári ferences és az olomouci kapucinus rendház. Ő hívta be az első piaristákat Morvaországba, és Mikulovban telepítette le őket, majd később még két piarista rendházat alapított, Lipníkben és Strážnicében. Bőkezű adományokkal támogatta az olomouci egyetemet is.

⁹ POKLUDA, Zdeněk, *Magyarországi nemesek földbirtoklása Cseh és Morvaországban a XV-XX. században*, in *Levéltári Közlemények* (1975) 268.

¹⁰ LUKÁCS László, *Catalogi personarum et officiorum Austriae Societatis Iesu* II (Róma 1978) 699.

¹¹ MILLER lib.3. 18 num.

¹² JENEI 163.

¹³ VARGA 202; LUKÁCS II, 699.

¹⁴ JENEI 161.

¹⁵ JENEI 162-164.

mány Péter végakaratóval szembehelyezkedve, 1652-ben eladta.¹⁷ Valószínűleg a lakosság állandó lázongása, a sorozatos valach felkelések¹⁸ és időközben felmerülő anyagi problémái miatt hozta ezt a döntést. Pázmány Péter birtokai tehát, melyeket az olomouci magyar szeminárium felállítására szánt, nem kerültek soha az érsekség vagy a káptalan tulajdonába. Szelepcsényi György 1666-ban sikertelen kísérletet tett Vsetín visszaszerzésére.¹⁹ 1666. november 19-én Pázmány Miklós az elidegenített birtokok helyett felajánlotta Veseli nad Moravou birtokot, illetve azt, hogy ha ennek értéke kevesebb lenne, mint az eladott birtokoké, akkor többi birtokából egészítsék ki.²⁰ Ugyanebben az évben nagy veszteséggel visszavásárolta Litenčicet.²¹ Végrendeletében 500 aranyat hagyott az olomouci kollégiumra,²² de mindez kevésnek bizonyult a Pázmány Péter által tervezett olomouci magyar szeminárium létrehozásához. Pázmány Miklós halála után birtokai mostohatestvérére, Ürményi János Mihályra szálltak.²³

Könyvei azonban gazdagították Olomoucot. Ötvös Péter 1994-ben *Pázmány Miklós gróf könyvei* című tanulmányában forrásként közölte a Pázmány Miklós könyveiről halála után felvett jegyzéket.²⁴ Felhívta a figyelmet, hogy az a Zrínyi kötet, amelybe Pázmány Miklós egyetlen ránk maradt versét beleírta, szerepel ebben az inventáriumban, és hogy ezt a kötetet Olomoucban (Vědecká knihovna v Olomouci) őrzik. Ennek alapján feltételezte, hogy többi könyve is azonosítható lesz ugyanott.

¹⁶ VÁCLAVEK, Matouš, „Hrabě Mikuláš Pasman z Panasu prodává panství Vsacké hraběti Jiřímu Illésházovi z Illeshazu r. 1652”, *Sborník musejní společnosti ve Valašském Meziříčí* 5-6 (1900) 5.

¹⁷ POKLUDA 268.

¹⁸ A valachok a 13-14. században telepedtek le Morvaországban, Vsetín és Vizovice környékén. Eredeti pásztorokodó életformájukat a 17. században még nagyrészt megőrizték. Többségük protestáns vallású volt. 1618-as rendi felkelés idején a rendeket támogatták a császárral szemben. A fehérhegyi csata után gyakorivá váltak a szervezett valach lázadások és a rablótámadások. 1642-ben a svédok közeledtének hírére újabb lázadás robbant ki, amit 1644-re sikerült felszámolni, ekkor a felkelés vezetőit kivégezték. Ettől kezdve a valach felkelések helyi jellegűek voltak. Így például 1648-ban, amikor Vsetínt elfoglalták a svédok, a valachok feldúlták és kirabolták a környékbeli falvakat.

¹⁹ FRAKNÓI Vilmos, *Pázmány Péter és kora* III (Pest 1872) 276-277.

²⁰ Moravský Zemský Archiv (MZA) C2, P1, 365-366.

²¹ FRAKNÓI 277.

²² MZA C2, P1; E28, M31.

²³ POKLUDA 273.

²⁴ ÖTVÖS Péter, *Pázmány Miklós gróf könyvei*, in *Klanciczay- emlékkönyv* (szerk. Jankovics József; Budapest 1994) 344-364.

Az inventáriumban szereplő 386 tételből húszat sikerült teljes biztonsággal azonosítani, ugyanis megvan bennük a possesszor-bejegyzés. Ezen felül tíz kötetről a többi tulajdonos és a könyv további sorsa alapján feltételezhető, hogy azok is Pázmány Miklós könyvtárából származnak.

A kötetekben Pázmány Miklós neve után a következő bejegyzés a brnói jezsuita kollégiumé 1670-ből. A Morva Tartományi Levéltár (Moravský zemský archiv) brnói jezsuiták fondjában őrzik Pázmány Miklós hagyatéki iratait, melyek szerint a brnói jezsuita kollégium lett az általános örököse.²⁵ Pázmány Miklós utolsó éveit lišeň-i kastélyában töltötte, Brno közvetlen szomszédságában. Valószínűleg ezért támogatta végrendeletével az ottani kollégiumot. Bár 1667-ben meghalt, a könyvtárat csak 1670-ben jegyezték be a katalógusokba. Ennek oka a hagyatéki eljárás elhúzódása lehetett. A következő bejegyzés az olomouci könyvtár dátum nélküli pecsétje, különféle formákban, latin, illetve német nyelven. Egyetlen kötetben, Pázmány Péter Kalauzában van a pecsét helyett kéziratos bejegyzés és évszám: 1776. A könyvek tehát a jezsuita rend feloszlása után kerülhettek az olomouci könyvtárba.

Két könyvnek nem Pázmány Miklós volt az első tulajdonosa. Az egyik egy olasz nyelvű levélgyűjtemény,²⁶ amely korábban bizonyos Jacob Stailé volt, a másik Petrus Ransanus *Epitome rerum Hugaricarum*-a, amelyet 1637-ben Vásárhely Péter ajándékozott Pázmány Miklósnak. Egy Seneca tragédiáit tartalmazó kötet 1670-ben Pázmány Miklós hagyatékaként a brnói jezsuiták könyvtárába került, majd egy 1780-as bejegyzés szerint az opavai ferences rendházé volt. Jelenleg ezt is Olomoucban őrzik, de a bejegyzés bizonyítja, hogy a jezsuita rend feloszlása után nem minden könyv került oda, tehát más csehországi könyvtárakban is lehetnek Pázmány Miklós könyvtárából származó kötetek.

Pázmány Miklós könyvei alapján következtethetünk műveltségére, olvasási szokásaira. A latin, francia, olasz, német, magyar, cseh nyelvű könyvek mellett található még görög szótár, török nyelvkönyv és egy olasz-spanyol kétnyelvű dialógusgyűjtemény is, tehát minden bizonnyal ismerkedett ezekkel a nyelvekkel.

²⁵ MZA E25, M 31.

²⁶ *Delle lettere volgari di diversi nobilissimi huomini et eccellitissimi ingegni, libro primo* (Venetia 1592) jelzet: 22971.

²⁷ NAPOLITANO, Giovanni Battista Giuliano, *Arsenale predicabile* (Venetia 1650) jelzet: 38045.

²⁸ LUCIUS, J., *De Regno Dalmatiae et Croatiae* (Amsterdami 1666) jelzet: II. 18383; lásd: illusztráció.

A könyvtár tematikailag is éppolyan sokszínű, mint nyelvileg. Nem hiányoznak a legfontosabb latin auctorok, de megtalálhatók benne botanikai, katonai, történeti munkák, atlaszok, tankönyvek, a korra jellemző népszerű szórakoztató irodalom és komoly lelkeségi könyvek is. Meglepően kevés cseh vonatkozású könyve volt, annak ellenére, hogy Morvaországban élt, és minden bizonnyal jól beszélt csehül. A cseh nyelvű herbáriumon és a prágai miscskönyvön kívül csak Jan Tomáš Pešina z Čechorodu *Ucalegon Germaniae, Italiae et Poloniae Hungaria Flamma Belli Turcici ardens* című műve szerepel a listán, ami magyar vonatkozása és aktualitása miatt kelthette fel figyelmét. Ezt a kötetet nem sikerült Olomoucban azonosítani.

Pázmány Miklós olvasási szokásairól fennmaradt bejegyzései szolgálnak forrásul. Majdnem minden könyvében vannak rövid bejegyzések, aláhúzások, de csak három kötetnél valószínűsíthető, hogy a bennük talált jegyzetek tőle származnak. Az egyik egy olasz nyelvű prédikációs könyv.²⁷ Az utolsó lapra olvasója odaírta, mikor fejezte be az olvasást: „1654 die 26 janu. finis.” A possesszor-bejegyzés szerint ebben az időben a tulajdonos Pázmány Miklós volt. A kötetben talált bejegyzések három csoportra oszthatók. Az első csoportba a bibliai helyekhez kapcsolódó javítások, kiegészítések tartoznak. A szerző, Giuliano Napolitano általában csak a fejezetszámot adta meg, amit Pázmány Miklós kiegészített a versek számával, vagy kijavította a hibás számot. Ez a jegyzettípus a leggyakoribb. A másik csoportba sorolhatók a grafikus jelölések, amelyekkel jelezte, hol tart az olvasásban vagy aláhúzott sorokat. A harmadik csoport egyszavas kifejezések az egyes fejezetek tartalmának összefoglalásai (pl. *invidia*, *eucharistia*) és egyéb rövid szöveges bejegyzések, olasz és latin nyelven. Ezekből látszik, hogy az olvasó a teológiában jártas ember volt, aki a könyvet komolyan átelmélkedte.

A másik kötet, melynek bejegyzéseiből kiderül az olvasó kiléte, Johannes Lucius *De regno Dalmatiae et Croatiae* című könyve.²⁸ A 446. oldalon Tomco püspökkel kapcsolatban az olvasó megjegyzi, hogy ezt a püspököt ismerte. Nagybátyja, Pázmány bíboros parancsára Tomco Itáliába vitte volna őt, ha nem halt volna meg.²⁹ Többi bejegyzése nem személyes jellegű. Általában latin kifejezések jelentését írta a lap szélére ma-

²⁹ „Ego episcopum Tomco novi debetisque me ducere in Italiam, si mortuus non fuisset, iussu Cardinalis Pazmani Avunculi mei” 446, lap alja.

³⁰ Ilyen bejegyzések például: 467: a szövegben a Segestanum szó aláhúzva, melléírva Segesd; 287: Ungarice Tot id est Slavus; 282: Valachi Olah ungarice.

gyarul, vagy latin nép- és helynevek magyar megfelelőjét,³⁰ de találunk benne rövid latin nyelvű magyarázatokat is.³¹

Még egy könyv esetében bizonyítható, hogy a bejegyzések Pázmány Miklóstól származnak. Ez a híres Zrínyi-kötet,³² ebbe írta bele egyetlen ránk maradt versét. Néhány kevésbé jelentős szerelmes vers mellett ebben a kötetben jelent meg először a Szigeti veszedelem. Minden bizonnyal Pázmány Miklós kedvenc könyvei közé tartozott. Ezt bizonyítja a sok bejegyzés, a lelkes vers Zrínyi Miklós tiszteletére, és hogy a nevét négyszer is beleírta. Személyes tapasztalatai még jobban erősítették példaképe, Zrínyi Miklós iránti rajongását, hiszen Pázmány Miklós számára sem volt ismeretlen a végvári élet. Nem meglepő tehát, hogy ez a könyv ennyire közel állt hozzá.

Pázmány Miklós próbálkozott a költészettel is. Erről a borítóra írt versen kívül a Szigeti veszedelem és a kötetben található többi vers átírása is tanúskodik. Nem csak olvasta, hanem ki is javította az eredeti szöveget, ahol nem találta elég választékosnak Zrínyi stílusát. Néhol a sorok sorrendjét cserélte fel, a szórenddel nem volt elégedett, sőt egyszerűen áthúzta az egész sort vagy egy részét és teljesen átírta.

Néhány példa:

1. ének 20. vesszak:

Zrínyi: Eregy azért Archangyal, szály lé pokolban,
Válasz egyget az haragos Furiákban,
Es küldgyed el aztot Szultán Szulimánban,
Juttassa magyarokra való haragban.

Pázmány: Eregy azért Archangyal, szály lé pokolban,
Válasz egyget az haragos Furiákban,
Es küldgyed el aztot Szultán Szulimánban,
Hogy az magyarokra giultsa nagy haragban.

87. versszak, 3-4. sor:

Zrínyi: Es noha külömb nemzetekbül állottak,
De okos vezer alat eggyessek voltak.

Pázmány: Es noha külömb nemzetekbül állottak,
De okos vezer alat eggyessegben voltak.

³¹ Uo. 321, lap alján a magyarok elődeivel kapcsolatban: „Magiari seu Ungari quasi hunno-avares vel quasi massagetes”.

³² ZRÍNYI M., *Az Adriai tengernek Syrenaja* (Bécs 1651).

2. ének 8. versszak, 3-4. sor:

Zrínyi: Valamerre fordul, piros vért sokat ont,
Igy Turi chelekszik, Töröktül bántodot.

Pázmány 1. változat:

Valamerre fordul, piros vért sokat ont,
Igy Turi chelekszik, mivel meg bántodot.

2. változat:

Valamerre fordul, piros vért sokat ont,
Igy Turi chelekszik, haragtul inditot.

4. ének, 38. versszak:

Zrínyi: Zrini vitézeket mind io szüvel tartya,
Kire köszön jó bort aranyas kupába,
Dichérvén viselte hogy iól magát harczban;
Kit szóval apolgat meg ajándékozván.

Pázmány: Zrini vitézeket mind io szüvel tartván,
Kire köszön jó bort aranyas kupában,
Dichérvén viselte hogy iól magát harczban;
Kit szóval apolgat s tisztel ajándékban.

7. ének, 70. versszak, 1. sor:

Zrínyi: Meg nyitot mellyébül piros vért okádig,

Pázmány: Meg nyitot mellyébül piros vér omlodik,

8. ének, 6. versszak:

Zrínyi: Vallyon ki keze munkája ez lehetet?
Talán itt dög-halál vagy sárkány lehellet,
El vesztette magyarnak gyönyörü földét,
Talán mérges Piton ismég föl-ébredet.

Pázmány: Vallyon ez ki keze munkája lehetet?
Talán itt dög-halál vagy sárkány lehellet,
(Hogy el pusztithatia az szep magyar földet,)
Talán mérges Piton ismég föl- ébredett,
Vagy maga Mars kardal enni karokat tett?

Pázmány Miklós bejegyzései bizonyítják, hogy nagyon lelkes és alapos olvasója volt a Szigeti veszedelemnek. A kötet belső fedőlapjára írt versében is méltatja Zrínyi költészetét:

Sem pennád szablyádnak élét ki nem vonja,
Sem pennádnak kardod orrát nem tompítja.
Éles bölcs elmédet az egyik mutatja,
Vitéz erkölcsedet az másik tanítja.

A többi kötet is bővelkedik bejegyzésekben, aláhúzásokban, de sajnos nem bizonyítható, hogy Pázmány Miklóstól származnak. A könyvek Pázmány Miklós halála után a brnói jezsuiták könyvtárába kerültek, ahol valószínűleg sokak kezében megfordultak.

Függelék

I. Az Olomouci Tudományos Könyvtár Pázmány Miklós könyvei közül való kötetei:

Joannes Eusebius Nierembergus S.I.: De origine Sacrae Scripturae, Lugduni, Sumptus Petri Prost, 1641

Prov.: C. N.P.³³ 1650, Coll. S.I. Brno 1670³⁴, Bl.Caes. Ol.³⁵ Jelzet: III856

Pázmány Péter: Igassagra vezerlo Kalauz, Pozsony, 1623 Jelzet: II.614

Prov.: C.N.P. 1650, Bl. Caes.Ol. 1776 (kézírás)

Historia generalis plantarum,Lugduni apud Gulielmum Rovillium I-II. 1586, 1636.

Prov.: C.N .P.1656, Coll. S.I. Brno 1670, Bl. Ol.³⁶ Jelzet: III 14. 376

Joannes Lucius: De Regno Dalmatiae et Croatiae, Amsterdami apud Joannem Blaeu, 1666. Jelzet: II. 18383

Prov.: C. N.P. 1666, Coll. S.I. Brno 1670, Bl.Caes. Ol.

³³ Ex libris Comitis Nicolai Pazmany de Panas.

³⁴ Catalogo Collegii Societatis Iesu Brunae.

³⁵ Bibliotheca Caesare Olomucii (fekete pecsét).

³⁶ Bibliotheca in Olmütz.

Nicolaus Avancinus S.I.: Imperium Romano-germanicum, Viennae, in officina typographica Matthaei Cosmerovii, 1663. Jelzet: 24516
Prov.: C. N.P. 1666, Coll. S.I. Brno 1670,

Johannes Praetorius: Thesaurus Chiromantiae, Jenae, litteris Caspari Frayschmidii, 1661. Jelzet: 11441
Prov.: C. N.P. 1663, Coll. S.I. Brno K.k.Bl.Ol.³⁷

Gasparus Schottus: Pantometrum Kircherianum, Herbipoli, excudebat in Jobus Hertz typographus, 1660. Jelzet: 9282
Prov.: C.N.P. 1663, Bl.Caes. Ol., K.k.Bl.Ol.

Giovanni Battista Giuliano Napolitano: Arsenalè predicabile, In Venetia, Per il Turrini 1650. Jelzet: 38045
Prov.: C. N.P. , Coll. S.I. Brno 1670, Bl.Caes. Ol.

Johannes Hyeronimus Imhof: Singularia politica. Norimbergae, impensis Wolfgang Jun: et Johan: Andreae Endterorum 1652. Jelzet: 13661
Prov.: C.N.P., K.k.Bl.Ol.

Lucius Annaeus Seneca: Tragoediae, Amsterdami, apud Judocum Pluymer, 1662. Jelzet: 28231
Prov.: C.N.P. 1663, Coll. S.I. Brno, 1670, F.O.³⁸ 1780, Bl.Caes. Ol.

Arnoldus Clapmarius: De arcanis rerum publicarum, Amsterdami, apud Ludovicum Elzevirium, 1644. Jelzet: 13655
Prov.: C.N.P. 1663, Coll. S.I. Brno, 1670

Delle Lettere volgari di diversi nobilissimi huomini, et eccellentissimi ingegni, In Venetia, 1667, Jelzet: 22971
Prov.: Ex libri Jacobi á Stail, C. N. P.

Canon triangulorum, Lugduni Batavorum apud Joannem Maire 1626. Jelzet: 9657
Prov.: C. N.P. 1650, Coll. S.I. Brno 1670, Bl.Caes. Ol.

³⁷ K.k. Bibliothek Olmütz (lila pecsét).

³⁸ Franciscanorum Oppaviae ad S. Barbaram.

Zrinyi Miklós: *Adriai Tengernek Syrenia Groff*, Bécs, Kosmerovi Máté, 1651. Jelzet: 23978

Prov.: C. N.P.1651 , Coll. S.I. Brno 1670, Bl.Caes. Ol.

Petrus Ransanus: *Epitome rerum Hungaricarum, Ternaviae, Lucae Peechi Pannonii*, 1579. Jelzet: 17987

Prov.: Petrus Wasarhely, C.N.P. 1637, Coll. S.I. Brno 1670,

Germania pacis palma, Auctore Fido Popolari, Ratisbonae, 1658. Jelzet. 6710

Prov.: C. N.P. 1663, Coll. S.I. Brno 1670, Bl.Caes. Ol.

Cyriacus Lentulus: *Politicorum, sive de re publica nova, impr. Joannis Schüßen* 1661

Jelzet: 12872

Prov.: C.N.P. 1663, Coll. S.I. Brno 1670, K.k.Bl.Ol.

Christophorus Besoldus S. I.: *Synopsis politicae doctrinae, Ingolstadii, typis Gregorii Haelin*, 1637. Jelzet: 13733

Prov.: C.N.P., Coll. S.I. Brno 1670, K.k.Bl.Ol.

II. Valószínűleg, de nem bizonyíthatóan Pázmány Miklós könyvei közé tartozó kötetek:³⁹

Novus Atlas Sinensis a Martino Martinio S.I. ,Amsterdam, 1655, jelzet: IV 51.739

Prov.: Coll. S.I. Brno 1670

Les Fortifications du Chevalier Antoine de Ville Tholosain avec l'Ataque et la Defence des Places, A Lyon: Chez Philippe Borde, Au Temps 1640, Jelzet: III. 9219

Prov.: Coll. S.I. Brno 1670

³⁹ A biztosan Pázmány Miklós könyvtárába tartozó könyvek possesszor-bejegyzései viszonylag egységesek voltak. A legtöbb esetben Pázmány Miklós után a következő adat a brnói jezsuita kollégium 1670-es bejegyzése. Ezért feltételezhetjük, hogy Pázmány Miklós könyvtárából valók azok a könyvek is, amelyekben nem szerepel Pázmány Miklós neve, de megtalálható a hagyományként összeírt könyvek jegyzékén, és utána az első bejegyzett tulajdonos 1670-ben a brnói jezsuita kollégium.

Missale S. Ecclesiae Pragensis, Norimbergae. Georgius Stuchs, 1503
Jelzet: III. 2679

Prov.: prov.: Coll. S.I. Brno 1670

Abrahamus Ortelius Antverpianus: Thesaurus Geographicus,
Hannoviae apud Haeredes Quilielmi Antonii 1611. Jelzet: 19.396

Prov.: Coll. S.I. Brno 1670

Rhetoricorum Raimundi Lullii nova evulgatio, Parisiis apud Petrum
Billaine, viâ Iacobeae, 1638. Jelzet: 23407

Prov.: Coll. S.I. Brno 1670

Flavii Vegetii Renati et Sexti Iulii Frontini: De re militari opera,
Lugduni Batavorum, ex officina Joannis Maire 1633, Jelzet: 28832

Prov.: Coll. S.I. Brno 1670, Bl.Caes. Ol.

Hieronimus Drexelius: Salomon Regum Sapientissimus, Monachii,
1643, Jelzet: 37890

Prov.: Coll. S.I. Brno 1670, Bl.Caes. Ol.

Hieronimus Drexelius: Tobias, Monachii, imp.Cornelius Leysserius,
1641. Jelzet: 37410

Prov.: Coll. S.I. Brno 1670, Bl.Caes. Ol.

Johannes Theodor Spengler: Nova Roma, Francofurti ad Moenum
Imp. Aegidius Vogel 1667. Jelzet: 7223

Prov.: Coll. S.I. Brno 1670, Bl.Caes. Ol.

Lorenzo Franciosini Florentin: Dialogos apazibles compuestos en
Castellano, y traduzidos en toscano, In Geneva, Presso Samuel Chovët
1648, Jelzet: 23442

Prov.: Coll. S.I. Brno 1670, Bl.Caes. Ol.

JOANNIS LVCII,
DE REGNO
DALMATIÆ
ET
CROATIÆ.

LIBRI SEX.

*Ex libris Comitis Nicolai Pazmanii de Pannonia
Catalogo inscriptus H. A. B.*

Catalogo

Bonae inscriptus

*Collegij Sctis JESV
Anno 1670.*

AMSTELÆDAMI,
Apud JOANNEM BLAEU.
ANNO M. DC. LXVI.